

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 16.3.2011
KOM(2011) 125 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Rahvusvaheliste paaride varaliste õigustega seotud ebakindluse kaotamine

{KOM(2011) 126 lõplik}
{KOM(2011) 127 lõplik}
{SEK(2011) 327 lõplik}
{SEK(2011) 328 lõplik}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Rahvusvaheliste paaride varaliste õigustega seotud ebakindluse kaotamine

1. SISSEJUHATUS

Euroopa õigusruumi loomise põhieesmärk on pakkuda Euroopa kodanikele õiguskindlust ja õiguskaitse kättesaadavust piiriülestes olukordades. Selleks on Euroopa Liit võtnud vastu mitmeid õigusakte.

Ometi selgub 27. oktoobril 2010 komisjoni esitatud 2010. aasta aruandest ELi kodakondsuse kohta,¹ et jätkuvalt esineb mitmeid takistusi, mis ei lase liidu kodakondsusega kaasnevaid õigusi, eelkõige vaba liikumise õigust täiel määral kasutada. Komisjoni välja selgitatud takistuste hulgas nimetatakse muu hulgas rahvusvaheliste või muus kui oma päritoluriigis elavate paaride varaliste suhetega seotud ebakindlust.

Ligikaudu 122 miljonist ELis elavast abielupaarist on 16 miljonit (13%) rahvusvahelised. 2007. aastal olid liidus sõlmitud 2,4 miljonist abielust rahvusvahelised 300 000 ning samal aastal lahutatud 1 040 000 kooselust rahvusvahelised 140 000 (13%). Lisaks lõppes registreeritud kooselu 8 500 korral lahkumineku ja 1 266 korral ühe kooselu poole surma tõttu.

Riikide õigussüsteemide erinevuste tõttu seisavad rahvusvahelised paarid oma vara valitsemisel silmitsi tagajärgedega, mis on ootamatud ja teinekord ebameeldivad.

Kui kooselu lõpeb kas lahutuse, lahuselu või ühe liikme surma tõttu, tuleb paaril või üleelanud poolel lahendada mitmed keerulised küsimused, mis on seotud ühiselu jooksul soetatud vara jagamisega, mille kohta ka alljärgnev näide:

Kreeklane ja ungarlane abielluvad Kreekas ja veedavad seal koos kolm aastat. Seejärel otsustavad nad minna elama Ungarisse. Pärast kahte Ungaris veedetud aastat abielu lahutatakse. Kreeka õiguse järgi tuleb abielulahutuse korral kohaldada kollisiooninormi alusel Kreeka õigust (kuna ühendavaks teguriks on ühine alaline elukoht abiellumise ajal). Ungari kollisiooninormi kohaselt tuleb aga abielulahutuse korral kohaldada Ungari õigust (kuna ühendavaks teguriks on kaasade ühine alaline elukoht lahutuse ajal).

Kuidas määrata kindlaks kohtualluvus? Abielupaar on elanud nii Kreekas kui ka Ungaris. Kas abielu lahutamiseks tuleb pöörduda Kreeka või Ungari kohtu poole?

Kui käesolevas näites leiaks ungarlane, et Ungari õigus võiks olla talle soodsam, sest tema õigused on selle alusel paremini kaitstud, võib ta anda lahutuse kiiresti sisse Ungari kohtusse. Sellistel puhkudel räägitakse „võidujooksust kohtusse”. Praegu kehtivate eeskirjade alusel võib paremini informeeritud kaasa algatada menetluse ja seada teise poole ebasoodsasse olukorda.

¹ 2010. aasta aruanne liidu kodakondsuse kohta: ELi kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamine, KOM(2010) 603.

Praegu rahvusvaheliste paaride varaliste suhete suhtes kehtivate eeskirjade alusel ei ole võimalik sellist olukorda ära hoida ja need ei paku paaride vara valitsemiseks ega jagamiseks vajalikku õiguskindlust.

2. ÕIGUSLIK RAAMISTIK

Liidus on väljatöötamisel poliitika, mille eesmärk on muuta kodanike, eelkõige rahvusvaheliste paaride elu lihtsamaks piiriülestes olukordades, millega neil tuleb kokku puutuda.

Selleks on perekonnaasju käsitlevas rahvusvahelises eraõiguses vastu võetud mitmeid õigusakte, eelkõige 27. novembri 2003. aasta määrus Brüssel I² ja 20. detsembri 2010. aasta määrus Rooma III³.

Kui rahvusvaheline paar otsustab lahutada või hakata lahus elama, on määruse Brüssel I² alusel abikaasadel võimalik välja selgitada, milline kohus on pädev nende lahutust menetlema ja kuidas nende kooselu lõppemist käsitlev otsus saab liikuda ühest liikmesriigist teise ning kuidas seda tunnustatakse ja täidetakse muus kui selle teinud liikmesriigis.

Määrusega Rooma III taheti neid eeskirju täiendada, nähes kaasadele ette võimaluse valida ise oma lahutuse suhtes kohaldatav õigus. Määrus on abielulahutuse suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas tehtud tõhustatud koostöö⁴ tulemus. Tegemist on esimese sellise koostööga.

Nimetatud õigusaktid pakuvad kaasadele lahutuse või lahuseluga seotud menetluste puhul suuremat õiguskindlust, etteaimatavust ja paindlikkust. Nende järgi on võimalik määrata kindlaks kohaldatav õigus ja kohtualluvus objektiivsetel alustel.

Siiski ei ole nendega mingilgi moel reguleeritud rahvusvahelise eraõiguse küsimused, mis on seotud rahvusvaheliste paaride varaliste suhetega.

Sama kehtib pärimisküsimusi käsitleva määruse ettepaneku kohta,⁵ mille üle praegu läbirääkimised käivad. Selle ettepaneku eesmärk on võimaldada Euroopa Liidus elavatel inimestel aegsasti korraldada oma pärandiküsimused ning tagada pärijate ja muude pärandajaga seotud isikute ning pärandaja võlausaldajate õiguste kaitsmine tõhusal viisil. Samal ajal aga ei ole selles ettepanekus käsitletud abielu ega registreeritud kooseluga seotud varalisi suhteid.

² Nõukogu määrus (EÜ) nr 2201/2003, 27. november 2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, 23.12.2003).

³ Nõukogu määrus (EL) nr 1259/2010, 20. detsember 2010, tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuse suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (ELT L 343, 29.12.2010, lk 10).

⁴ Nimetatud tõhustatud koostöös osaleb 14 liikmesriiki: Austria, Belgia, Bulgaaria, Hispaania, Itaalia, Luksemburg, Läti, Malta, Portugal, Prantsusmaa, Rumeenia Saksamaa, Sloveenia ja Ungari.

⁵ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste ja ametlike dokumentide tunnustamist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, KOM(2009) 154.

3. VARALISED SUHTED: MIKS TEGUTSEDA JUST NÜÜD?

Euroopa Ülemkogu kutsus hiljuti dokumendis „Stockholmi programm – avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel”⁶ laiendama vastastikust tunnustamist valdkondadele, mis on inimestele igapäevaelus äärmiselt olulised. Nende seas⁷ on selge sõnaga nimetatud abielusuhetest tulenevaid varalisi õigusi ning lahkumineku varalisi tagajärgi.

Lisaks toetas Euroopa Parlament⁸ komisjoni abielusuhetest tulenevaid varalisi õigusi käsitlevat algatust, rõhutades, et tsiviilõiguse valdkonna prioriteetides tuleb esmajoones keskenduda üksikkodanike väljendatud vajaduste rahuldamisele, samal ajal pidevalt lihtsustades õigusemõistmist ning luues lihtsamaid, selgemaid ja kergemini kasutatavaid menetlusi.

Juba 2006. aasta juulis võttis komisjon vastu rohelise raamatu kollisiooninormide kohta abieluvara käsitlevates asjades, sealhulgas kohtualluvuse ja vastastikuse tunnustamise küsimustes⁹. Selle abil oli võimalik käivitada avalik arutelu, mille tulemused kinnitasid vajadust reguleerida Euroopa tasandil nii abieluvararežiime kui ka registreeritud kooselust tulenevad varalisi tagajärgi.

Komisjon leiab, et kätte on jõudnud aeg kehtiva õigusliku raamistiku täiendamiseks, lisades sellesse varalisi suhteid käsitlevad sätted, et tulla vastu kodanike ootustele. Seepärast esitab komisjon kooskõlas kodakondsust käsitlevas 2010. aasta aruandes võetud kohustusega ettepanekud, millega püütakse leida Euroopa tasandil selgeid vastuseid küsimustele, mis rahvusvahelistel paaridel nendes valdkondades tekivad.

4. RAHVUSVAHELISE ERAÕIGUSE KÄSITUS KODANIKU JAOKS

Kaasade varalised suhted nende kooselu ajal, sealhulgas lahutamise korral, on reguleeritud liikmesriikide õigusega.

Isegi kui enamik liikmesriike eristab seadusjärgset abieluvararežiimi lepingulisest abieluvararežiimist, erineb abieluvararežiime käsitlev materiaalõigus liikmesriigiti. Seadusjärgset režiimi kohaldatakse juhul, kui kaasad ei ole valinud muid sätteid. Kui aga kaasad on valiku teinud, räägitakse lepingulisest abieluvararežiimist.

Sõltuvalt kohaldatavast abieluvararežiimist käsitatakse kaasade omandis olevat või soetatud vara kas ühisvarana või mitte. Varaühisuse korral muutub ühe kaasa omandis olev või soetatud vara tervikuna või osaliselt ühisvaraks ja kuulub seega mõlemale kaasale, samal ajal kui varalahususe korral kuulub vara vastavalt kas ühele või teisele kaasale. Neid üldpõhimõtteid rakendavad liikmesriigid oma õigusaktidega erinevalt.

⁶ ELT C 115, 4.5.2010.

⁷ Need küsimused tõstatati juba 1998. aastal Viini tegevuskavas (EÜT C 19, 23.1.1999) ning kaks aastat hiljem programmis kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT C 12, 15.1.2001).

⁸ Euroopa Parlamendi 25. novembri 2009. aasta resolutsioon komisjoni teatise kohta Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala kodanike teenistuses” – Stockholmi programm ning Euroopa Parlamendi 23. novembri 2010. aasta resolutsioon Stockholmi programmi rakendamise tegevuskava tsiviil-, kaubandus- ja perekonnaõiguslike ning rahvusvahelisest eraõigusest tulenevate aspektide kohta.

⁹ KOM(2006) 400. Roheline raamat kollisiooninormide kohta abieluvara käsitlevates asjades, sealhulgas kohtualluvuse ja vastastikuse tunnustamise küsimustes {SEK(2006) 952}.

Registreeritud kooselu puhul on tegemist kooseluvormiga, kus kaks inimest elavad paarisuhtes ja on oma kooselu registreerinud elukohajärgse liikmesriigi ametiasutuses. See on küllaltki uus kooseluvorm, mis on praegu seadustatud 14 liikmesriigis¹⁰. Sarnaselt abieluga on registreeritud kooselul selle poolte jaoks varalised tagajärjed, mis on reguleeritud riigisisese õigusega. Erinevused riikide õigustes on selles valdkonnas võrreldes abieluvararežiimidega veelgi suuremad.

Nagu materiaalõigus nii erinevad liikmesriigiti märkimisväärselt ka rahvusvaheliste paaride varaliste õiguste suhtes kohaldatavad rahvusvahelise eraõiguse siseriiklikud sätted. Selline olukord ei paku piisavat õiguskindlust paaridele, kes on otsustanud kasutada vaba liikumise õigust.

Selliste erinevuste taustal on kodanikele vajaliku õiguskindluse tagamiseks Euroopa tasandil võimalik kaaluda kolme lahendust:

- esimese lahendusena võib lasta liikmesriikidel endil reguleerida küsimused kahepoolsete lepingute raames. Seda varianti tegelikult juba ka kasutatakse. Näiteks võib tuua lepingu,¹¹ mis sõlmiti 2010. aasta veebruaris Prantsusmaa ja Saksamaa vahel. Kuigi kõnealuse lepinguga saaksid ühineda ka muud liikmesriigid, ei suuda seda liiki lepingud hõlmata kõiki tekkivaid praktilisi küsimusi ning seega pakkuda terviklikku lahendust Euroopa tasandil;

- teine lahendus võiks seisneda abielust ja registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi reguleeriva materiaalõiguse ühtlustamises. See lahendus on siiski aluslepingutega välistatud, sest need valdkonnad ei kuulu aluslepingute järgi liidu pädevusse, nagu ka mitte kooseluvormid (abielu ja registreeritud kooselu), mis on nimetatud varaliste suhete aluseks.

- kolmas lahendus, mis oleks võimalik ka aluslepingute järgi, seisneb selles, et abielust ja registreeritud kooselust tulenevate varaliste suhete küsimustes võetakse vastu rahvusvahelise eraõiguse sätted Euroopa tasandil.

Sel põhjusel ja vastavalt 20. aprilli 2010. aasta Stockholmi programmi rakendamise tegevuskavas¹² sätestatule teeb komisjon järgmised ettepanekud:

- võtta vastu nõukogu määrus kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta abieluvararežiime käsitlevates asjades;
- võtta vastu nõukogu määrus kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades.

Kuigi mõlemad ettepanekud on struktuuri ja sisu poolest väga sarnased, leiab komisjon, et kummagi kooseluvormi eripärasid on lihtsam võtta arvesse, käsitledes neid ühe õigusakti asemel kahes eraldiseisvas õigusaktides. Abielu ja registreeritud kooselu on ELis kaks eri õiguslikku kooseluvormi. Abielu on juba pikka aega olemas olnud õiguslik kooseluvorm, mida tuntakse kõigis 27 liikmesriigis, samal ajal kui registreeritud kooselu on uuem vorm ja seda tunnustatakse vaid 14 eespool loetletud liikmesriigis. Sellest lähtuvalt on ka kummagi kooseluvormi jaoks pakutavad õiguslikud lahendused paratamatult erinevad.

¹⁰ Austria, Belgia, Iirimaa, Luksemburg, Madalmaad, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Sloveenia, Soome, Taani, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Ühendkuningriik.

¹¹ Saksamaa ja Prantsusmaa vahel 2010. aasta veebruaris allkirjastatud kahepoolne leping, millega luuakse soetisvaras osalemist võimaldav valikuline abieluvararežiim.

¹² KOM(2010)171 lõplik.

Pealegi sõltub liikmesriigist, kas abielu ja registreeritud kooselu on lubatud nii mehe ja naise kui ka samasooliste vahel. Seepärast ettepanekutes poolte sugu ei käsitleta¹³. Üldeesmärk on anda rahvusvahelistele paaridele selles valdkonnas õiguslikult selge lahendus. Kahe erineva õigusakti esitamine muudab kummagi kooseluvormi suhtes kohaldatavad eeskirjad selgemaks ning inimeste ja asjaomaste kutsealade töötajate jaoks arusaadavamaks.

Arvestades nimetatud kahe ettepaneku tihedat omavahelist seotust, võetakse need vastu samal ajal ja moodustavad pakme, et rõhutada komisjoni kindlat otsust hõlbustada rahvusvaheliste paaride igapäevaelu, sõltumata sellest, kas nad on sõlminud abielu või oma kooselu registreerinud. Komisjon kutsub nõukogu järgima sama üldkäsitust.

Kumbki ettepanek ei reguleeri maksustamisküsimusi ega muuda liikmesriikide maksuõigust.

5. KOOSKÕLA PÕHIÕIGUSTEGA

Vastavalt Euroopa Liidu strateegiale põhiõiguste harta rakendamiseks¹⁴ kontrollib komisjon, et nimetatud kaks ettepanekut oleksid kooskõlas hartas tunnustatud õigustega.

Nendega ei piirata vastavalt harta artiklitega 7 ja 9 ettenähtud õigust era- ja perekonnaelu puutumatusle ega õigust abielluda ja luua perekond siseriikliku õiguse järgi.

Harta artiklis 17 osutatud õigust omandile toetatakse. Paari kogu vara suhtes kohaldatava õiguse etteaimatavus võimaldab kaasadel ja registreeritud kooselu pooltel oma omandiõigust paremini kasutada.

Komisjon kontrollis ka, et arvesse oleks võetud artiklit 21, mis keelab mis tahes diskrimineerimise, ja jälgis, et kaks ettepanekut oleks soolistes küsimustes neutraalsed. Nendes ei tehta seksuaalse sättumuse alusel vahet.

Ettepanekutega parandatakse liidus õiguskaitse kättesaadavust kodanike jaoks, eelkõige abielupaaride ja nende jaoks, kes on valinud registreeritud kooselu. Nendega hõlbustatakse harta artikli 47 rakendamist, mis käsitleb õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Sätestades kohtualluvuse kindlaksmääramiseks objektiivsed kriteeriumid, hoitakse ära paralleelsed menetlused ja aktiivsema poole katsed ennetada teist poolt kohtusse pöördumisel.

6. ETTEPANEKUTE SISU

Komisjoni ettepanekute eesmärk on leida vastused järgmistele küsimustele:

- milline kohus on pädev menetlema abieluvararežiimi lõpetamist või kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi?
- millist õigust selle suhtes kohaldada?

¹³ Näiteks Portugali õiguse kohaselt lubatud samasooliste abielu käsitletakse abieluvararežiime käsitleva ettepaneku raames mehe ja naise vahelise abieluga samadel alustel. Prantsusmaal on lubatud nii mehe ja naise vaheline kui ka samasooliste registreeritud kooselu – mõlemad on hõlmatud registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitleva ettepanekuga.

¹⁴ Komisjoni teatis, KOM(2010) 573, 19.10.2010.

- kas ühe liikmesriigi kohtu või muu pädeva asutuse otsust tunnustatakse ja täidetakse takistusteta teises liikmesriigis?

6.1. Kohtualluvuse kindlaksmääramine: menetluste tsentraliseerimine ja kooskõla olemasoleva õigustikuga

Määruste ettepanekutes määratakse kindlaks kohus, kes on pädev abieluvararežiimi lõpetamist või registreeritud kooselu varalisi tagajärgi menetlema. Komisjon teeb ettepaneku koondada ühe kohtu alla eri menetlused: nii lahutuse-, lahuselumenetluse kui ka abielurežiimi lõpetamise menetluse.

Lisaks püütakse tagada ühtsus kohtualluvust käsitlevate Euroopa õigusaktidega, mis juba kehtivad või mida kavandatakse muude liidu õiguslike meetmete raames.

Lahutus- või lahuselumenetluse korral laieneb nende kohtute pädevus, kes on pädevad neid asju menetlema eespool nimetatud määruse Brüssel II alusel, abielurežiimi lõpetamisele, mis on tingitud lahutusest või lahuselust.

Samamoodi saab ühe kaasa või registreeritud kooselu poole surma korral kohus, kes on pädev menetlema pärandiküsimusi,¹⁵ menetleda ka küsimusi, mis on seotud abielurežiimiga ja registreeritud kooselust tulenevate varaliste tagajärgedega.

Eri menetluste koondamine ühe kohtu alla kujutab endast olulist säästu, mida võib hinnata 2 000–3 000 eurole juhtumi kohta. Kodanikel ei ole vaja pöörduda mitme kohtu poole sõltuvalt asjaomasest valdkonnast, näiteks kui on tegemist pärandi või vara jagamisega registreeritud kooselu lõppemise korral surma tagajärjel.

6.2. Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine: valikuvõimaluse jätmine kaasadele

Abielu ja registreeritud kooselu jaoks on pakutud välja erinev käsitus, võttes arvesse nende kahe kooseluvormi eripärasid.

Kaasadele on jäetud võimalus valida kohaldatav õigus. Tegemist on siiski piiratud valikuga, et vältida olukorda, kus kaasad valivad õiguse, millega nende abielul puudub igasugune seos. Valida saab kas ühise alalise elukoha või kodakondsusjärgse õiguse vahel. Kui kohaldatav õigus jäetakse valimata, on ettepanekus kehtestatud loetelu objektiivsetest ühendavatest teguritest, mille abil see kindlaks määrata.

Need lahendused võimaldavad arvestada kodanike liikuvust ja kaasade valikuvabadust, pakkudes samal ajal kummalegi kaasale õiguskindlust. Kui alaline elukoht läheb ühest liikmesriigist üle teise, võivad kaasad näiteks oma abielurežiimi suhtes kohaldatavat õigust lihtsalt muuta. Sellist käsitust kasutatakse ka hiljuti vastu võetud määruses Rooma III, millele on osutatud juba eespool ning mis käsitleb abielulahutuse ja lahusele suhtes kohaldatavat õigust.

Registreeritud kooselu puhul sellist valikuvabadust ei pakuta. Ettepanekus on registreeritud kooselu varaliste tagajärgede suhtes kohaldatav õigus täpselt kindlaks määratud. Selleks on kooselu registreerimise riigi õigus. Arvestades, et kõikide liidu liikmesriikide õiguses ei tunta registreeritud kooselu ja et nende liikmesriikide õigusaktide vahel, kes on sellise

¹⁵ Õigusakti kohaselt, mille üle läbirääkimised on veel pooleli.

kooseluvormi oma õigussüsteemis sätestatud, on suured erinevused, on ettepanekus kehtestatud, et aluseks võetakse kooselu registreerinud riigi õigus.

Selle sätte positiivne külg peitub selles, et see suurendab registreeritud kooselu puhul kohaldatava õiguse kindlaksmääramise läbipaistvust ja muudab lahkuminekumenetluse korral võimalikud varalised tagajärjed etteaimatavamateks.

Komisjon teeb üldsusele kättesaadavaks üldteabe abieluvararežiime ja registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevate riikide õigusaktide ja menetluste kohta, kasutades selleks asjakohaseid vahendeid, eelkõige tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku veebisaiti. Sama tehakse ka riigisiseste sätete puhul, mis käsitlevad eespool nimetatud mõju kolmandatele isikutele.

6.3. Otsuste tunnustamine ja täitmine: otsuste kiire liikumine ja täitmine liidus

Ettepanekus sisalduvad otsuste ja dokumentide tunnustamist ja täitmist käsitlevad sätted on sarnased pärandiasju käsitleva määruse ettepaneku¹⁶ omadega. Need omakorda on vastavuses tsiviil- ja kaubandusasju¹⁷ käsitlevate sätetega.

Nende sätete eesmärk on tagada otsuse vaba liikumine ja täitmine liidus. Praegu kohaldab selles valdkonnas tehtud otsuste tunnustamise ja täitmise suhtes iga liikmesriik oma riigi õigust.

Ettepanekute näol on tegemist esimeste liidu tasandil kavandatud meetmetega rahvusvaheliste paaride omandiõiguslikes suhetes. Nimetatud meetmed hõlmavad perekonnaõiguse ühte valdkonda. Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaselt teeb nõukogu meetmete suhtes, mis hõlmavad perekonnaõigust, otsuse ühehäälselt. Seepärast on komisjon pidanud selles valdkonnas asjakohaseks jätta liikmesriigile, kus tunnustamist ja täitmist taotletakse, õiguse kontrollida otsuse täitmisele pööratavust. Sellest johtuvalt tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud otsust selle liikmesriigi kohtus, kus täitmist taotletakse, välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnustamise menetluse alusel. Menetlus võib kokkuvõtvalt seisneda taotleja esitatud dokumentide vormilises kontrollimises, nagu seda juba tehakse tsiviil- ja kaubandusasjades.

Need uued sätted kujutavad endast märkimisväärset edasiminekut võrreldes praeguse olukorraga, kus iga liikmesriik kohaldab omi menetluseeskirju ja on ette näinud eri põhjused, mis võimaldavad keelduda muus liikmesriigis tehtud otsuste täitmisest. See kõik takistab oluliselt selle valdkonna kohtuotsuste liikumist.

Hilisemas etapis uurib komisjon kavandatud meetmete ja eespool nimetatud määruse Brüssel II samaväärsete sätete rakendamise hindamise põhjal, kas oleks võimalik kavandada lihtsamat ja automaatsemat menetlust.

¹⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste ja ametlike dokumentide tunnustamist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, KOM(2009) 154.

¹⁷ Nõukogu määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT L 12, 16.1.2001, lk 1). Määruse Brüssel I uuesti sõnastamise ettepanek võeti vastu 14. detsembril 2010, KOM(2010) 748.

7. KOKKUVÕTE

Nimetatud kahe komisjoni määruse ettepanekuga tahetakse lihtsustada kodanike elu olukordades, mis võivad neile sageli olla keerulised. Määrustega täidetakse kohustused, mis komisjon võttis aruandes kodakondsuse kohta.

Nendega pakutakse rahvusvahelistele paaridele suuremat õiguskindlust, olgu siis tegemist abielu või registreeritud kooseluga. Kooselu lõppemise korral võimaldavad nad kindlaks määrata varade jagamise suhtes kohaldatava õiguse ja kohtualluvuse. Otsuste vaba liikumine tagatakse nende automaatse tunnustamise teel kogu liidus ja nende täitmiseks kasutatakse ühtset lihtsustatud menetlust.

Vaadelduna koos kehtiva ja väljatöötatava õigustikuga täiendavad need kaks ettepanekut praegust õiguslikku raamistikku ja tagavad ühtsuse, mis on vajalik õigusalaselt koostööks tsiviilasjades, eriti perekonnaõiguses. Sarnaselt muude selles valdkonnas võetud meetmetega ei mõjuta need liikmesriikide materiaalõigust, mis käsitleb abielurežiimi või registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi. Kooskõlas aluslepingutega jääb materiaalõigus riikide pädevusse.